

Dr. H.F. Kohlbrugge

Tekst: HEBREEËN 1 vers 10-12.

En Gij, Heere, hebt in den beginne de aarde gegrond, en de hemelen zijn werken Uwer handen; dezelve zullen vergaan, maar Gij blijft altijd, en zij zullen allen als een kleed verouden; en als een dekkleed zult Gij ze ineen rollen, en zij zullen veranderd worden; maar Gij zijt Dezelfde, en Uw jaren zullen niet ophouden.

De eerste negen verzen van het eerste hoofdstuk van Paulus' Brief aan de Hebreëen heb ik u uitgelegd, Geliefden! Het moet uw harten toch wel gesterkt hebben, de waarheid zo van alle kanten gestaafd te zien, dat wij in Jezus, onze lieve Heere, een volkomen Heiland hebben, en in Hem alles bezitten, wat ons tot onze zaligheid en welvaart nodig is. nu blijft ons nog de uitleg over van de laatste vijf verzen van dit hoofdstuk. Laat ons in deze ure de verzen 10-12 overdenken.

Wij hebben nu hier in het tiende, elfde en twaafde vers woorden voor ons van diepe en hoge betekenis, welke uit de ziel gesproken zijn van iedere ellendige, die het ervaren heeft, dat niets standhoudt dan de Heere, en die zich daarom aan niets dan aan de Heere houden kan. De woorden zijn ontleend aan de 102de Psalm. de ellendige zal het duidelijk zijn, hoe de Apostel van de 45ste Psalm ineens op de 102de komt.

In ons hoofdstuk is een opklimming in de gedachtegang en in de uitdrukkingen merkbaar, waardoor ons de verheven Naam van Christus, die Hij boven de engelen geërfd heeft, in al deszelfs heerlijkheid en macht wordt voor ogen gesteld; want de engelen ontvangen hier geen anderen naam, dan die zij hebben, daarentegen heet Christus hier: "Afschijnsel der heerlijkheid, het uitgedrukte Beeld der zelfstandigheid Gods"; verder heet Hij "de Zoon"; als zodanig moeten Hem alle engelen Gods aanbidden; vervolgens wordt Hij tweemaal met de naam "God" aangeropen, en nu eindelijk met de naam "HEERE", dat is Jehovah, welke Naam de Griekse Overzetting uit het 13de vers van de 102de Psalm weer inbracht in het 26ste vers.

De Apostel was echter geen schoolgeleerde, niet iemand, die een keten van koude leerstellige bewijzen voor de Godheid van Christus heeft willen maken; veeleer moest deze opklimming dienen, om afdoende bewijzen te leveren, dat Christus de waarachtige Toeverlaat der zielen is, dat het een ijdel geloof is, zijn welvaart en zaligheid bij engelen, heiligen of ergens elders te zoeken; en daarom moest heel dit hoofdstuk als prediking der heerlijkheid, der genade en waarheid van Christus het hart bevestigen, om op de enige grond van alle heil en van de enige zaligheid stand te houden. Jezus Christus, gisteren en heden Dezelfde en in alle eeuwigheid, ziedaar de inhoud van het 10de, 11de en 12de vers van ons hoofdstuk; Hij, de God der armen en ellendigen; de Heere in Sion. De 102de Psalm is een gebed van een ellendige, van een verdrukte en verbrijzelde, wie de ziel als uitgaat, die zo aan alle kanten door de aanvechting wordt overweldigd, dat hij niets meer gevoelt of gewaarwordt, en die nu voor de Heere de gedachten zijn harten uitstort, en zo al worstelende doorbreekt tot God. Dat past goed bij de 45ste Psalm. Want ofschoon deze

Psalm zich heerlijk laat aanzien, en alles daar luisterrijk toegaat, (immers ziet men daarin niets dan bruiloftsfeestelijkheid: een Held, Die verlossen kan, een Koning, Die wel op Zijn troon zal blijven zitten; een koningin, in de prachtigste klederen, voor wie de machtigste zich buigen, en men hoort er niets dan paukengeschal en harpgetokkel!) Evenwel, daar ligt toch niets anders achter dan kruis, nood, ellende, lijden, verdrukking, vervolging en aanhechting. En hoe dit alles daar achterligt, dat vinden wij in de 102de Psalm uitgesproken. Of, maken niet al de machten der duisternis zich op, wanneer Christus verheerlijkt zal worden? Heeft uw hart zulk "een lied der liefde gedicht", hebt u "gezongen van Koning Jezus", weldra hangen al de duivelen zich aan uw harp, aan uw arm, en willen uw tong verlammen, u stom maken, opdat u de lof van uw Koning niet zoudt verbreiden, en zij maken u de ganse hemel zwart, zodat u bedroefd wordt en met de 102de Psalm begint te klagen: "Heere! hoor mijn gebed en laat mijn geroep tot U komen." en waar deze Koning Zich in zijn heerlijkheid en genade openbaart, daar brengt Hij ook het kruis mede, zodat u weldra schreeuwt: "Verberg Uw Aangezicht niet voor mij ten dage mijner benauwdheid!" Getuig maar eens van Hem: "Gij zijt veel schoner dan de mensen", terstond vallen alle duivelen en vlees en bloed op u aan met allerlei akelige zonden, zodat u huivert vanwege uw leven, en u moet klagen: "Mijn gebeente kleeft aan mijn vlees vanwege de stem mijns zuchtens."

Zing maar eens van Hem: "Genade is uitgestort op uw lippen", weldra zult u ondervinden, dat niemand deze genade wil, en nu wordt u "een roerdomp der woestijn gelijk", of "als een eenzame mus op het dak", en hebt te klagen: "Mijn vijanden smaden mij al de dag; die tegen mij razen, zweren bij mij ." Ja, zo hebt u bijzonder te klagen, als u gejubeld hebt: "Gij hebt gerechtigheid liefgehad en ongerechtigheid gehaat"; en dan zult u ondervinden, dat Hij ook bij u teniet maakt u met uw farizeese ongerechtigheid. Dan voelt gij, hoe nauw de Heere het met de zonde neemt; hoe nauw het steekt met de gerechtigheid, welke niet is uit werken, en u kunt veelvuldig Gods toorn en zijn grimmigheid in uw gebeente voelen, dat u moet opschreeuwen: "Ik eet as als brood en vermeng Mijn drank met tranen vanwege uw verstoordheid en uw grote toorn; want u hebt mij verheven én mij weer neergeworpen"; en vanwege al uw ellende roept u het uit: "Mijn dagen zijn als een afgaande schaduw, en ik verdor als gras."

Van hart is het u afgegaan: "Gord Uw zwaard aan de heup, o Held, uw majesteit en uw heerlijkheid; en rijd voorspoediglijk in uw heerlijkheid, op het Woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid", en u hebt met de ogen des geloofs het gezien en betuigt: "Uwe pijlen zijn scherp, volken zullen onder U vallen", zie, spoedig vangt de strijd aan, en wat bemerkt gij? De inwoners des lands willen niet vallen; de duivel bouwt snel allerlei kapellen, en de verwoesting der Kerk van Christus neemt hand over hand toe, zodat men klagen moet: "Sta op, Heere, ontferm U over Sion! want uw knechten hebben medelijden met haar gruis." Verstaat u dit: "Des Konings dochter is geheel verheerlijkt inwendig"? Juich daarover en zeg met de Apostel: "Ons leven is met Christus verborgen in God", zo zal u niets dan het geloof overblijven, maar "vader en moeder en allen zullen u verlaten hebben", en lange tijd zal het schijnen, alsof "de Heere uw gebed versmaadt." en eerst na lange geloofsoefening zult u het voor waarachtig houden, dat "de Heere neerwaarts ziet uit de hoogte Zijns heiligdoms, en dat Hij uit de hemel op de aarde schouwt, om het zuchten der gevangene te horen, om los te maken de kinderen des doods."

En dat ik het nu alles samenvatte: Er staat geschreven in de 45ste Psalm: "In gestikte klederen zal zij", de Bruid, de Koningin, de Gemeente, "tot de Koning geleid worden; de jonge dochteren, die achter haar zijn, haar metgezellinnen, zullen tot U gebracht worden; zij zullen geleid worden met alle blijdschap en verheuging, zij zullen ingaan in des Konings paleis." O, hoe liefelijk wordt ons daar de weg ten hemel, de weg ter heerlijkheid, de weg in de eeuwige stad, in het Jeruzalem dat boven is, voor de ogen geschilderd, zodat men zou menen te zullen opvaren met arendsvleugelen. Maar vanwege het tegenstrijdige gaat het zo toe, als de klacht luidt in de 102de Psalm: "Hij drukt mijn kracht op de weg terneder, Hij verkort mijn dagen. Ik zeg: "Mijn God, neem mij niet weg in het midden mijner dagen." Uit deze verschillende vergelijkingen zal het u duidelijk zijn geworden, Geliefden! hoe de Apostel van de 45ste Psalm op de 102de kwam. In de 45ste Psalm is de ganse heerlijkheid van Christus en zijn Gemeente beschreven naar het

inwendige. Naar het uitwendige doet zich daar echter niets voor dan smart, hoon en miskennis, enkel lijden, tegenspoed, bestrijding en vervolging; zodat men meent er onder te zullen bezwijken en van de een nood des lichaams en der ziel in de anderen geraakt en stoot op stoot krijgt. Zodanig kruis en lijden, zulke droefenis en zware aanvechting laat nu de Heere over ons komen, opdat ons geloof in dat vuur beproefd worde; maar duivel en wereld vallen daarmee terzelfder tijd op ons aan, opdat wij Christus prijsgeven, opdat wij aan de macht en de genade van Christus wanhopen, en zo ook aan de ganse heerlijkheid en waarheid des geloofs, des wegs en des Woords vertwijfelen. Daarmee nu beogen duivel, wereld, vlees en bloed dit: dat wij onze zaligheid en welvaart bij engelen, bij heiligen of ergens elders zoeken. Dan worden wij echter op de 102de Psalm gebracht, opdat wij daarin de klacht, de kwelling en de nood van ons eigen hart vernemen, en wij een broeder voor ons hebben, die aan evangelijke kwelling en zware aanvechting blootgesteld is; en dan zien wij het wel, dat dezelfde God en Koning van Zijn Gemeente, Die in de 45ste Psalm aangeropen wordt, ook in Psalm 102 wordt aangeropen. Want hoe zou zo'n nameloos lijden, zulke verdrukking over ons zijn, ware het niet om het geloof in Christus, ware het niet om de gerechtigheid Zijns Koninkrijks, welke men in de wereld noch in de hel als gerechtigheid wil laten gelden!?

Gij ziet hier echter ook, hoe schoon de Apostel op de 45ste de 102de Psalm laat volgen; en hoe geheel overeenkomstig de zielsbehoefte van de lijdende en aangevochtene om der gerechtigheid wil, hij hier de allerhoogste en troostrijkste Naam van Jezus, Zijn Naam "HEERE" of "Jehovah" op de naam "God" laat volgen. Want waarlijk, de engelen heten niet Jehovah; evenmin heten alle de heiligen, al de machten des hemels Jehovah; en al onze werken zijn ook niet Jehovah; die alle hebben ons niet met hun bloed gekocht; en op de smartelijke vraag: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?" kunnen alle werken der eigengerechtigheid, kunnen al de heiligen en al de engelen niet antwoorden: "Dat zullen wij doen." Maar van de Heere Jezus staat Psalm 130 geschreven: "Hij zal Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden." O, hoe hartverheffend, hoe machtig, hoe geweldig betoont zich deze Naam "Jehovah", "HEERE", als wij die tot onze hulp aanroepen, wanneer al onze werken en de schoonste verwachtingen in de dood gaan, wanneer wij met onze Izak naar Moria moeten, en ons deze vraag de ziel doorsnijdt: "Hier is vuur en hout, maar waar is het lam tot het brandoffer?" En wij dan vernemen: op de berg des HEEREN, op de berg Sion, waar Jezus Koning is, zal het voorzien worden! en als de wond brandt, de nood hoog stijgt, de dood het hart wil breken, dan voelt men het: hier kan geen engel helpen, geen heilige is hier heilig genoeg, en al het werk der gerechtigheid ligt door de zonde verbroken.

Maar, welaan, de nood der aanvechting stijge vanwege allerlei lijden van ziel en lichaam ook nog zo hoog; Niet heeft Asaf gezegd: "Als ik maar een engel, een heilige, als ik maar werken mijner gerechtigheid of deugd heb", nee: "als ik U maar heb!" "Wien heb ik naast U in de hemel? Naast U lust mij ook niets op de aarde!" Daarom zingen wij ook:

*Uw bloed en Uw gerechtigheên,
Die zijn mijn bruidskleed, anders geen,
Daarin zal ik voor God bestaan,
Als aarde en hemel ondergaan.*

In deze zin schrijft de Apostel nu ook hier uit de 102de Psalm de woorden neer: "Gij, Heere, hebt in de beginne de aarde gegrond, en de hemelen zijn werken Uwer handen, dezelve zullen vergaan enz."

De Psalmist bidt vooraf: "Mijn God, neem mij niet weg in het midden mijner dagen; uw jaren zijn van geslacht tot geslacht", en bedoelt daarmee: dat de Heere, zijn God en Heiland, hem toch met zijn geloof niet beschaamd moge doen uitkomen, opdat 's Heeren vijanden zich niet boven hem zouden verheffen; immers wat hem aangaat, zo zegt hij, dat hij van gisteren is en slechts dagen des levens heeft; wilde de Heere dus zijn werk aan hem voleinden en zijn woord bij hem waarmaken, naar zijn toezegging, dan mocht de Heere hem toch bij het leven behouden. De Heere toch (wil hij zeggen) heeft meer jaren, dan hij dagen des levens, ja, Hij heeft een eeuwig leven.

Nu is zijn begeerte, dat de Heere hem van dit leven naar Zijn belofte meedele, opdat de kuil van nood en dood zijn mond niet over hem toesluite, maar hij het heil des Heeren moge aanschouwen en zijn zaligheid in het land der levenden. Daarop laat hij nu volgen: "*Gij, Heere, hebt voormaals*", in de beginne, "*de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk Uwer handen.*" Daarmee wil hij zeggen, dat de Heere wel voor hem zorgen kan, en dat Hij de Heere en Meester is van al het geschapene. Zo kunnen dan de vijanden van zijn zaligheid en welvaart, de vijanden van het geloof en van de getuigenis, die van de gerechtigheid, die voor God geldt, getuigt, met de aarde en de hemelen niet doen, wat zij willen; zij kunnen de aarde en alle vastigheden niet bewegen naar hun goddeloze raad, om de rechtvaardige ten val te brengen, hem ganselijk te verderven, want de aarde is des HEEREN, en al haar volheid, de wereld en die daarin wonen. Hij heeft de aarde op de zeeën gegrond en heeft ze gevestigd op de rivieren. (Psalm 24) De vijanden des Heeren kunnen over de hemel niet beschikken naar hun welgevallen, om de rechtvaardige uit te sluiten van allen troost, van alle licht en zaligheid. Zolang de Zoon van God de aarde wil laten staan voor de rechtvaardigen, opdat zij het op die aarde, ondanks alles, goed hebben, zolang zal zij wel blijven staan. Immers Hij heeft haar in den beginne gegrond; en haar eeuwen oude pilaren, waarop zij door Zijn almachtige hand gegrondvest is, zullen al de vijanden van de gerechtigheid, die de rechtvaardige uit geloof heeft, moeten laten staan, opdat waar blijve hetgeen Hij aan zijn volk heeft toegezegd: "Uw Maker is uw Man, Heere der heirscharen is zijn Naam; en de Heilige Israëls is uw Verlosser; Hij zal de God des ganse aardbodems genaamd worden." (Jesaja 54: 5) en zo zullen deze pilaren allerlei heil dragen voor de rechtvaardige te midden van zijn tegenspoeden, verdrukkingen en vervolgingen. Ook kan hij de hemelen de Zijne noemen, en de zon des rechtvaardigen zal schijnen, Zijn maan zal helder blijven, Zijn sterren zullen niet vallen, hoezeer de vijand van zijn heil en zijn zaligheid er ook op uit is, om hem alles te verduisteren, om hemel en aarde voor hem overhoop te werpen.

De Heere zal echter eenmaal Zelf alles overhoop werpen, profeteert de Psalmist; en daarmee geeft hij te kennen het vergankelijke van al het zichtbare; daarom schrijft hij: "*Dezelve zullen vergaan*", en bedoelt daarmee de aarde en de hemelen; hij zegt dit echter tot zijn troost; want, als de aarde en de hemelen vergaan, moet er toch eenmaal een einde komen aan al het woeden en woelen der vijanden; zo moet er ook een einde komen voor de rechtvaardigen aan allen nood, aan de moeite en de arbeid hunner zielen, zodat het de rechtvaardigen toch eindelijk gaan zal, zoals het Lot ging: de Heere wist hém wel uit de verzoeking te verlossen, en de mensen van Sodom hadden geen aarde en geen hemelen meer, maar voeren ter hel. Zo ook zijn vergaan de aarde en de hemelen voor de mensen in de dagen van Noach; doch deze prediker der gerechtigheid is behouden geworden in de ark. Maar de tijd zal ook komen, in welke de aarde en de hemelen letterlijk vergaan zullen, zoals de Apostel Petrus schrijft: "De hemelen, die nu zijn, en de aarde zijn door zijn woord als een schat weggelegd, en worden ten vure bewaard tegen de dag des oordeels en der verderving der goddeloze mensen" (2 Petrus 3: 7). Zo wil dan de ellendige, die verdrukt is, zijn heil niet in zulke vergankelijke dingen zoeken, noch zijn zaligheid daarvan verwachten; dat alles kan hem niet helpen, kan hem niet troosten: hij moet een eeuwige Toeverlaat hebben.

Nu verstond de Psalmist onder "hemelen" niet de derde hemel of het paradijs Gods; ook niet alleen de wolkenhemel, waarin zon, maan en sterren zich bewegen, zoals wij ons die voorstellen; maar hij verstond daaronder ook de ganse ruimte, die tussen de aarde en het Jeruzalem ligt, waarin de Troon des Lams gezien wordt. In deze ruimte bewegen zich tienduizenden van geesten der duivelen en de denkbeelden der mensen, welke onder de wet zijn; deze willen, van daar uit, de aarde en wat op aarde geschiedt, beheersen met de wet der zonde en des doods, met geboden van schijn geloof en schijnootmoed, van godsdienst en wandel naar het vlees, en maken het, van daar uit, voor de rechtvaardigen, die op aarde zijn, benauwd en angstig; ook zoeken zij hun het doorbreken tot de vrijheid in Christus te beletten, hun gebeden te weren, en in de stervensure de overgang in de schoot des Vaders, aan de borst van Jezus te beletten.

Dat de Psalmist zulks ook onder "hemelen" verstaan heeft, zien wij uit de woorden van de Profeet Haggai door welke God aldus spreekt: "Nog eens, een weinig tijds zal het zijn; en Ik zal de hemelen en de aarde en de zee en het droge doen beven. Ja, Ik zal al de heidenen doen beven, en zij zullen komen tot de Wens aller heidenen." (Hoofdstuk 2:7, 8) Deze woorden: "Ik zal de hemelen en de aarde doen beven", legt de Apostel Paulus in onze Brief zo uit; weshalve hij Hebr. 12: 26-28 schrijft: nu heeft Hij verkondigd (beloofd), zeggende: Nog eenmaal zal Ik bewegen niet alleen de aarde, maar ook de hemel. En dit woord "nog eenmaal" wijst aan de verandering der beweeglijke dingen, als welke gemaakt waren, opdat blijven zouden de dingen, die niet beweeglijk zijn. Daarom: "zo wij een onbeweeglijk Koninkrijk ontvangen, laat ons de genade vasthouden, door welke wij welbehaglijk Gode mogen dienen, met eerbied en godvruchtigheid."

Van zulke hemelen kan de Psalmist nu niet genoeg herhalen, dat zij vergaan zullen, en de Apostel haalt deze gehele plaats met opzet aan, opdat de Hebr. zich uit zodanige hemelen zouden terugtrekken, en begrijpen, dat zij mensen zijn, die op de aard e wonen, en dat zij slechts dan een wandel in de hemel zouden hebben, als zij zich alleen en geheel aan de genade van Christus hielden. Daarom zijn ook hier alle woorden met opzet aangehaald: "*Dezelve zullen vergaan*"; dat zijn dan toch nietige, waardeloze hemelen, welke vergaan! Men denkt zijn eeuwige woning daarin gevonden te hebben, en op eenmaal storten zij ineem, gelijk de muren van Jericho. Als men nu in zulke hemelen woont, waar zal men blijven, als die ons begeven? "*Zij zullen alle als een kleed verouden*"; er helpt niets aan, of de een al een betere en hogere hemel heeft, dan de andere; de Herodianen een andere, de Sadduceeën een andere, de Farizeeën weer een andere en hogere hemel: al deze hemelen zullen verouden als een kleed; de wet-hemel, de hemel der eigengerechtigheid, van de gerechtigheid als uit werken, de hemel der heiligen, de hemel van een wandel als der engelen, de hemel der zelfkastijding, der eigenwillige vroomheid, kortom, welke hemelen men ook mocht uitdenken, waarin de mens zich verschuilt uit weezin tegen de genade, al deze hemelen verouden als een kleed. En toch meent de mens zo zalig te zijn, wanneer hij zich volkomen in dezelve als 't ware ingehuld heeft en zich daarin geborgen waant! Maar in een verouderd kleed mag ik niet staan voor Mijn Koning, voor Hem moet ik een eeuwig, een nieuw bruiloftskleed aanhebben, en ik versta het woord van de Apostel: "wat nu oud gemaakt is en verouderd, dat is nabij de verdwijning" (Hebr. 8:13), als ook het woord van Mijn Koning: "Ik raad u, dat u van Mij koopt witte klederen, opdat u moogt bekleed worden, en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde." (Openb. 3:18) Of wat zal ons anders bedekken voor onze God, Die ook een verterend vuur is? Wat ons verbergen voor de toorn des Lams? Zal Hij deze hemelen laten staan? "Als een dekkleed zult u ze ineenrollen." Wee, wee dengene, die zich dan in deze hemelen bevindt! hij wordt verstikt en ineengedrukt, als de Heere met dit ineenrollen een begin maakt! Of zullen zij die ook kunnen weerstaan, Die gezegd heeft: Er is niemand, die uit Mijn hand redden kan? Nee, er zal niemand in de grote dag van de toorn des Heeren ontkomen!

"En zij zullen veranderd worden", staat er. Zo zullen dan deze hemelen de mens verlaten en alleen laten; zij zullen verdwijnen voor de Heere en voor zijn grote kracht, als Hij zal komen. Nietige, waardeloze hemelen, die niet in wezen kunnen blijven, als Hij komt, om ze te bezien! die als was voor Hem versmelten, als Hij Zich vertoont! En toch, in de ogen des vleses gelden zulke hemelen meer, dan de Heere Jezus Zelf! Wat doe ik echter in hemelen, waarin ik Mijn Heiland niet heb, waarin mijn God en Heere niet woont, waarin ik Hem niet zie en de tekenen van Zijn wonden? Hij is voor mij hemel, Hij is voor mij alles, en alle plaatsen, waar Zijn genadetroon niet staat, smelten weg als ijs, worden tot water voor de Zon mijner gerechtigheid; of zij zijn ten laatste de hel zelve, een poel van sulfer, waarvan de ingang zich schoon voordoet, als ware het de hemel. En hoeveel dusdanige hemelen hebben de vervlogen eeuwen niet reeds van gedaante zien veranderen! Het zal u nu, Geliefden, na al hetgeen u gehoord hebt, duidelijk zijn geworden, wat de Apostel met de woorden uit de 102de Psalm bedoeld heeft. Zij moeten u allen, die behoefte aan troost hebt, die echter de moed niet hebt om door te breken, van de nietigheid en vergankelijkheid van alle hemelen overtuigen, inzonderheid van die ingebeelde hemelen, van die denkbeelden-hemelen; en zo ook van de vergankelijkheid van allen hemelse wandel, zoals het vlees die

voorschrijft. Daarentegen moeten u deze woorden allen moed geven, om u geheel en al, zoals u zijt, over te geven aan de genade, om genade en geloof te houden, en om van niets meer te willen weten, dan van deze belijdenis en van dit gebed: "Als ik U maar heb, dan vraag ik naar hemel noch aarde!"

"Gij blijft", ja, u Heere, u staat en blijft staan, als alles zal zijn gevallen, als alles zal zijn vergaan, als alles verdwijnt! Daarom heb ik op U de hoop mijns levens, de hoop van mijn doorkomen door deze wereld, de hoop mijner zaligheid gegrond. Evenals u blijft, zo blijven ook Uw gerechtigheid, Uw genade, Uw troon, Uw Koninkrijk, Uw waarheid, Uw trouw, "Gij zijt Dezelfde!" Bij U is geen schaduw van omkering. Wat U gezegd, wat U beloofd hebt, zal bestaan in de hemel, op de aarde en in de hel. U alleen hebt gezag, macht en wil, om mij uit alle nood, uit allen dood, van alle kwaad, van alle zonden te verlossen, om mij uit te helpen en te brengen tot Uw Koninkrijk, en mij de kroon der gerechtigheid te geven als een rechtvaardig Rechter, nadat u mij zult hebben geholpen de goede strijd te strijden, de loop te voleindigen, het geloof te behouden.

"Uw jaren zullen niet ophouden." Daarom zal ik niet ophouden, in weerwil van zonde, duivel, dood, nood, wereld, tegenspoed, verdrukking, kruis, lijden en vervolging, U te loven als Mijn algenoegzame en volkomen Heiland, totdat u mij, die stof, aarde en as ben, tot uw bestendige jaren zult overgevoerd hebben, dat ik U zie, zoals U zijt, en Mijn eeuwige geboortedag vier in de zalen Uws hemels. AMEN

Deze leerrede is gehouden te Elberfeld op 23 September 1849 's voormiddags.